

Viktor Pelevin

MAFUSAILOVA LAMPA
ALEBO
EXTRÉMNA BITKA ČEKISTOV
SO SLOBODOMURÁRMI

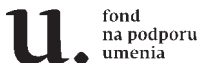
VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV

Viktor Pelevin

**MAFUSAILOVA LAMPA
ALEBO
EXTRÉMNA BITKA ČEKISTOV
SO SLOBODOMURÁRMI**

Russian text copyright © by Victor Pelevin 2016
Slovak publishing rights are aquired via FTM Agency, Ltd., Russia, 2017
Translation © Miloš Ferko 2017
Cover design © Ľubica Končeková 2017
Slovak edition © Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov,
spol. s r. o. Bratislava 2017
e-mail: vsss@stonline.sk
<http://www.vsss.sk>

Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu umenia

VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV,
spol. s r. o.

Z ruského originálu *Виктор Пелевин: Лампа Мафусаила, или крайняя битва чекистов с масонами*, ООО «Издательская Группа Азбука-Аттикус», Издательство АЗБУКА, Москва, 2016 preložil Miloš Ferko

Redakčná a jazyková úprava Agáta Karčová

Obálka a sadzba Ľubica Končeková

Tlač P + M, s. r. o., Turany

Prvé vydanie

Printed in Slovakia

ISBN 978-80-8061-998-5

Viktor Pelevin

**MAFUSAILOVA LAMPA
ALEBO
EXTRÉMNA BITKA ČEKISTOV
SO SLOBODOMURÁRMI**

velká polyfonická narácia

Motto

Padá biely sneh...

Jevtušenko

Prvá část

ZLATÝ CHROBÁK

výrobný román

Edgarovi Allanovi Poeovi

Prevažná časť môjho príbehu (ak nie celý) bude venovaná udalostiam s výraznou mystickou príchutou, preto chcem hneď povedať, aký vzťah k tej mystike mám.

Pokladám sa za jedného z nepatrných poručíkov Mamony a ako uctievač najdôležitejšieho z pozemských mysticismov zakúšam opovržlivú nedôveru voči akýmkoľvek formám dekoratívneho mysticismu, počnúc šikmookými hrabošmi, ktorí predpovedajú budúcnosť futbalu, až po svetové náboženstvá, ktoré sa nezmôžu ani na to.

Najdôležitejším spomedzi mysticismov nazývam, samozrejme, tú jeho formu, ktorá pomohla rozprávkovo zbohatnúť svetoznámym investorom, napríklad Georgeovi Sorosovi či Warrenovi Buffettovi. Ako profesionál viem: napovedať bez solídneho insajdu, v ktorom okamihu nakupovať a v ktorom predávať akcie, valuty alebo commodities¹, môže iba mystický pud.

A to sa nedá zakaždým robiť presne tak, že sa opriete iba o „informáciu“. Problém spočíva v tom, že súčasný svet produkuje takú jej rozmanitú, lacnú a bohato napenenú ponuku, že výber medzi jej vzájomne sa vylučujúcimi vektormi sa ničím nelíši od veštenia z kávovej usadeniny. Kliknite na CNBC, prebehnite trebárs len titulky a pochopíte, o čom točím. Vedieť, ktorému prúdu informácií načúvať – áno, to je práve jasnovidectvo.

Isteže, takéto znalosti môžu vyplývať aj z toho, že ste insajdersky zorientovaný. Lenže insajd, ako je známe, nebýva ustavičný. Alebo, presnejšie, stáva sa takým výlučne pri absolvovaní výkonu trestu. Nuž, sedíte si inside your cell² včera, dnes a zajtra... Takže hrdinovia finančného vesmíru nie sú podvodníci, kdeže. Sú to mystici. Pričom očividne úspeš-

¹ suroviny predávané na burze

² vnútri svojej komory

ní. A pomáha im nie „insajd“, ale „insajt“ – podoba výnimočného duchovného osvietenia, v ktorej zotrávajú.

Prinajmenšom tak píšem vo svojich prehľadoch, keď pracujem pre Civilizáciu. Keď pracujem pre Vatu, sú moje názory trochu spletitejšie. No o tom potom.

Pretože ja niežeby som v mystiku vôbec neveril. Ja v ňu verím – ale práve som vysvetlil, v akú. Archaické povery, to nie je nič pre mňa. Čo sa týka podstaty môjho rozumu a sveta, ktorý ma obklopuje, som striktný a dôsledný materialista. V Ducha Peňazí však napriek tomu celou svojou dušou verím, hoci o tom vo svojich prehľadoch nepíšem.

Nie je v tom žiaden paradox. Tento silný Duch je rovnaký materialista ako ja. Je až natoľko materialistom, že úplne popiera svoju existenciu, a spolu s ním jeho existenciu dôkladne skrývame aj my, jeho služobníci.

Teraz už, dúfam, ľahšie pochopíte, čo bude ďalej.

Poviem teraz niekoľko slov o sebe a svojich koreňoch – proste aby som sa už k tejto téme nemusel vracieť.

Môj otec bol oldový moskovský hippie (mnohí dnes už nepochopia, čo to znamená) a patril k takzvanému *systemu* – čiže napoly ezoterickej, napoly narkomanskej avantgarde generácie, ktorá vyrástla pred samotnou sovietskou Katastrofou a v mnohom ju prichystala. Otca som nevidel ani raz. Presnejšie, asi aj videl, no nezapamätal si. Zomrel od zle pichnutej injekcie, keď som mal asi rok.

Medzi moskovskými hipíkmi bolo zaužívané dávať deťom štipku-štipôčku neobvyklé mená zo sťahy zelenej mierumilovnej budúcnosti, ktorá splývala s animovanou minulosťou bohatierskych bylín: Mikola, Danila, Jermolaj. Bolo

v tom čosi svieže, ba takmer až protisovietske – alebo sa to tak podľa tetiných spomienok v tých časoch zdalo. Môj otec však zašiel hodne ďalej.

Pomenoval ma Krimpaj. Moja veľmi-veľmi mladá mama nenamietala – bol to drsný rauš po fete. Keď otec umrel, dala syna tete z nomenklatúrnej rodiny (to bola tiež jedna z charakteristických črt *systemu*) a vychovali ma už tam.

Pamätám si svoje prvé detské uchopenie Vlasti: niekedy po novoročných sviatkoch, keď mi už hlava dunela od opileckých rozhovorov dospelých, som si zrazu uvedomil, že každý kalendárny rok sú u nás dve chladné zimy a len jedno leto. Pričom tie dve zimy nastanú úplne naisto, nech by ako bolo, no čo sa týka leta medzi nimi, tam už takej záruky nie je. Odvtedy viem, kde tkvie podstata Vlasti. V zime. A rozosmievajú ma akékoľvek reči o „agresivite Rusov“, ktorí na takomto mieste dobrovoľne vegetujú so všetkými svojimi tankmi a atómovými zbraňami, zatiaľ čo vedľa sa pod horúcou oblohou vypráňajú kadejakí Bulhari či Portugalci.

Mojím najzreteľnejším detským vnemom je predrevolučný obrázok z albumu so starými fotografiami, ktorý mi niekedy dávala prelistovať tetka.

Na obrázku boli zachytení traja. Vľavo stál šťastie vyžarujúci muž v hračkárskej korune s tenkými šľachtickými fúzikmi a trocha prepitou tvárou. Vpravo ohromujúco krásna mladá žena, ktorá sa díva na svojho kráľa s posmešnou zhovievavosťou. Na rukách má dieťa v plienkach upierajúce do hľadáča pohľad plný strachu a nádeje – sťa by si práve predstavovalo, čo ho čaká v tom tajuplnom svete, ktorý naň vypliešťa svoje sklené oko... Mimochodom, všetci špunti vyzerajú na fotografiách rovnako.

Takúto snímku by dnes nazvali štúdiová, aranžovaná. Muž s fúzikmi je oblečený do divadelnej chlamydy, jeho koruna

pripomína do obruče ohnuté plátno pily s veľkými zubami. Jeho spoločníčka má jednoduché biele šaty, ktoré však celkom ujdú aj ako antická tunika.

Na opačnej strane snímky sa zachoval napoly vyblednutý nápis vyhotovený tenkou ceruzou:

LÍZOČKA, MARCIAN A DROBEC MAFUSAIL

Teta povedala, že sú to moji prapradedo a praprababka (dieťa teda, logicky, bolo mojím pradedom – a to sa mi nie a nie vpratať do hlavy). Zo zlatej pečate vyplývalo, že obrázok vyhotovil fotografický ateliér v devätnástom storočí. Bol však farebný a farby vyzerali slušne. Zrejme dofarbili pastelom ručne a potom nalakovali: ozubenie koruny bolo zjavne presvetlené množstvom maličkých zlatých trblietok, ktoré scenériu veľmi oživovali.

Meno Mafusail patrilo špuntovi, Marcian bol muž s korunou. Boli to zriedkavé mená, a preto mňa – majiteľa rovnako zvláštneho a neobyčajného mena – zrazu premkli voči tej predrevolučnej rodine nesmierne nežné city. Hľa, teda pes nie je zakopaný v truľovi otcovi, ale v dávnej rodinnej tradícii. Marcian Možajskij, Mafusail Možajskij a o niekoľko generácií neskôr – Krimpaj Možajskij. Sedí vec.

Podľa rodinnej legendy sa Marcian ozdobil zlatou korunou, lebo našiel ozajstný poklad. S prababkou žil dlho v Baden-Badene, kde aj bola urobená snímka. O osude špunta Mafusaila sa žiadne správy nezachovali.

Nuž a tu sa zrejme zrodila moja neskoršia vášeň k zlatu. Zdalo sa mi, že koruna na fotografii je čarovná a keď sa budem dlho-predlho dívať na jej žiarivú obruč, ľudia zo snímky si ma všimnú a zvestujú mi z druhej strany stáročnej priepasti medzi nami voľačo veľmi dôležité... Dokonca som sa pokú-

šal korunu šúchať ako Aladinovu lampu – na papieri som zanechal škvrtu. Obrázok sa potom kdesi stratil, avšak od tých čias, len čo zavriem oči, uzriem ligotavé zlaté trblietky.

Keď som trocha podrástol, teta povedala, že moje meno je indické a znamená „hrdina“. Ako sú Rabíndranáth, Ráma – a Krimpaj. Bol som s tým celkom spokojný, takže sa mi podarilo cez v zmysle osobnostných dojmov najcitlivejšie roky preklízuť bez akýchkoľvek komplexov. Avšak už v šiestej triede mi pornografickými obrázkami poučení spolužiaci s rehotom vysvetlili môj skutočný zmysel.

Creampie, to jest pudingový (alebo šľahačkový) koláč, je špecifický žáner porna, v ktorom mužský aktér nepoužíva prezervatív, ale uskutoční proces tak, ako plánovala príroda – na konci klipu je predvedený detailný záber ženského pohlavného orgánu s vytekajúcim mužským semenom. A práve táto optimistická životupritakajúca panoráma je, pre istú vonkajškovú podobnosť, nazývaná „pudingový koláč“.

Nuž, vskutku trefné meno, priamočiaro a bez príkras ukotvujúce realitu: Krimpaj Sergejevič.

Tatko v istom zmysle slova predstihol francúzskych existencialistov – veď ako možno dospievajúcemu človeku rýchlejšie a dôslednejšie vysvetliť, kým je a aká sila ho vyvrhla na svet?

Ak teda Rusov volajú ivanovia a Nemcov zasa fricovia, nuž všetkých ľudí všeobecne volajú Krimpaji. Avšak život s takým menom preto nie je o nič ľahší.

Moje priateľky (kým som sa v sebe nezorientoval, mal som ich niekoľko) a potom i priatelia ma nazývali „Krim“. A hej, vtip „Ty náš Krim“ som už okúsil. Mnohokrát. S creampie i bez.

Raz, keď som bol ešte celkom malý, zo osemročný, do okna chaty, kam so mnou teta chodievala v lete, vletel zvláštny bronzový chrobák. Bol žltkavo-zlato sfarbený, s jemným červeným leskom – vyzeral ako hrudka živého zlata.

Ja som v tom čase sedel za stolom a kreslil španielsku galeónu. Z jej strielní trčali hlavne diel, na palube v rovných radoch stáli truhlice s drahocennosťami – do nákladného priestoru sa totiž všetko nevmetilo.

Sotva som stačil zdvihnúť oči – a tá poplašne hučiacca guľka vykrojila izbou široký oblúk a bez akejkoľvek výstrahy ma udrela do čela.

Strašne som sa zľakol, zvrieskol, spadol zo stoličky a schoval sa pod stôl. Chrobák urobil po izbe ešte niekoľko kolies: jeho bzučanie sa tu chvíľu ku mne približovalo, chvíľu vzdalovalo. Takmer som začal kvíliť od hrôzy – ktovieprečo sa mi zdalo, že na mňa zaútočí opäť. Ibaže keď mi ešte zopárkrát prehučal rovno ponad hlavou, vyletel cez okno.

Nikdy predtým som nevidel zlatoňa takej zvláštnej farby. Obvykle sú tieto chrobáky smaragdové s náznakom zlatého lesku. Avšak tento bol výrazne zlatý a hodne svetlejší – akoby mu pigment zabudli zahustiť zelenou. Sťaby bol celý pokrytý šupinkami zlata z môjho milovaného starého fotoobrázka.

– Albín, – povedala tetka, keď som jej oznámil, čo sa stalo.

– Čo to znamená?

– No, to ako keď tráva býva biela, keď rastie pod stanom, vieš? Zrejme vyrástol kdesi pod lopúchom, bez slnečného svetla. Uštipol ťa?

– Nie, – povedal som. – Alebo... Nevieam.

Večer mi teta dala knihu. Bola to zbierka Edgara Poea so

záložkou na poviedke „Zlatý Chrobák“. Ten podivuhodný príbeh som prečítal veľmi rýchlo, knihu som nepustil z rúk ani na záchode.

Ak to niekto nečítal – je to poviedka o tom, ako zlatý chrobák priviedol hrdinu k pirátskym pokladom. Vyskytuje sa tam na konár pribitá mŕtva hlava, cez očnú jamku ktorej prevliekajú chrobáka na povrázku, pergamen s capom, lebkou a kódom, ktorý sa zjavuje po nahriatí, a zvyšné romantické atribúty.

Povedať, že príbeh na mňa zapôsobil, znamená nepovedať nič. On ma, ako vraveli niekedy stranícki literáti, preoral. Presnejšie rozbrázdil – zanechal v mojej duši jediná brázd, ktorá v nej aj z celej svetovej literatúry ostala. „Zlatého Chrobáka“ som vedel takmer naspamäť.

Mimochodom, keď som si ho neskôr prečítal v origináli, ukázalo sa, že v preklade sa veľa stratilo – jeden z hľadačov pokladu, černochoch Jupiter, hovorí veľmi smiešne po anglicky a Poe to približuje tak, že ho núti vyslovovať jedny slová namiesto druhých.

Dnes by chudáka Edgara Allana vypískali: po prvé – za výraz „neger“, po druhé – za zobrazenie otrockej podstaty Afroameričana (po prepustení na slobodu ho ani vyhrážkami nedonútili, aby odišiel od pána). Inak povedané, v súčasnosti je Poeov „Zlatý Chrobák“ z mnohých príčin neaktuálny. No vtedy boli celkom iné časy.

Vyzbrojený sieťkou a – kvôli definitívnemu utvrdeniu sebadôvery – veľkou šošovkou, ktorá v okamihu menila mravce na tmavomodrý dym, pobral som sa hľadať svojho chrobáka a venoval som tomu mnoho letného času. Avšak natrafil som iba na zelené zlatone. Istý čas som ich skladoval v preglejkových zápalkových škatuľkách, ktoré boli vtedy v obehu, no potom ma to otráвило.

Postupne som na Chrobáka zabudol a on tiež o sebe nedal dlhý čas vedieť.

Moja moskovská mladosť bola v dôsledku všednosti nezaujímavá, takže rozprávanie o nej opustím. Skončil som základnú školu a obchodnú akadémiu – a pružne som sa zaradil na trh práce, v momente som si našiel primeranú životnú cestičku (ba priam až dráhu). Istý čas som pracoval ako bankový funkcionár, potom som sa stal serióznym trejderom. Peniaze pre seba i pre druhých som zhrabúval lopatou a všetko v mojom živote bolo, ako vravel môj kurátor z orgánov, *okl-ok*. Najdôležitejšie však bolo, že som vskutku miloval svoju prácu. Bolo ťažké nemilovať ju.

Špecializoval som sa na zlato, rástlo a u mňa sa objavovalo čoraz viac klientov, ktorí si priali čo najrýchlejšie nadobudnúť zisk. Úplne vo veľkom som sa rozbehol koncom nultých rokov, keď praskla ďalšia americká bublina, zaplo sa „kvantitatívne zmäkčenie“ (čiže dolárový sústruh) a zlato šlo rýchlo a nezadržateľne na špic. Ak máte aspoň milión alebo dva milióny dolárov v zlate, netreba vám chodiť do kasína. A ani dívať sa na filmy či loziť po facebooku. Jednoducho sedíš pri monitore, pozeráš na diagram, ktorý sa v reálnom čase mení, a hryzieš si nechty: „Jaj, práve som stratil desinu... A teraz som dvacinu zarobil... Juj, opäť som padol na pätnásť...“

Sedieť tak môžete celý deň i noc a ani trocha vás to nebude nudiť. Podmanivosť záujmu je garantovaná, takže duši už žiadne iné silné podnety netreba. Ten skáčuci čierno-zeleňý diagram na vás zapôsobí väčšími než Goetheho Faust a Bhagavadgíta dohromady, city a rozum upútava bdenie nad jeho kľučkami omnoho intenzívnejšie než spoluprežíva-

nie kadejakých umeleckých „charakterov“ (ktoré si „estéti“ aj tak vymýšľajú len preto, aby sa aj oni sami dakedy pohrúžili do akcií, zlatička alebo otvorili patriotický fastfood-fashion).

Výnimočne bohatú obsahovú náplň poodhaľuje diagram XAU/USD, čiže ceny zlata v dolároch, alebo, čo je to isté, ceny dolára v zlate (hoci vraviť tak je politicky nekorektné – znamená to nazvať zlato peniazmi a dolár nevedno čím).

Aby ste ocenili celú dramaturgiu diania, treba si trochu predstaviť, čo je to USD, čo papierové XAU, s ktorým obchoduje Comex³, a čo znamenajú krivky toho diagramu.

„Aha, stúplo... Dakto rafol desať ton, prinajmenšom... Už? Vzmáha sa? Nie. Opäť pätnásť ton zhodili... To kde? V New Yorku alebo Šanghaji? V New Yorku, kde inde... Joj. Aha, poskočil, ako poskočil... A drží sa, drží! Aha, teraz začalo. A, nie... To sú short selleri⁴, vykupujú kontrakty, aby nevyšli na psí tridsiatok... Rozbehli sa, rozbehli ako oparené šváby...“

Práve takémuto obrazovkovému bdeniu som zasvätil svoje najkrajšie dni – hoci narábal som prevažne nie so svojimi peniazmi, ale s cudzími.

Keď dnes spätne upieram pohľad na svoj ešte zďaleka nezavŕšený život, sprítomňujem si nie detstvo, nie sexuálne dobrodružstvá rôzneho druhu, ale práve tie okamihy pri monitore, počas ktorých nový ohyb diagramu každých desať sekúnd vyskakoval z vertikálnej čiary aktuálneho momentu – stáby zo stĺpa, ku ktorému bol priviazaný čas, – a menil celé univerzum. Od tých čias som si istý, že čas kráča vskutku doľava ako ten diagram.

A onen diagram robí z teba filozofa. Na ňom vidno, aké relatívne a vratké je všetko, na čo sa spoliehame, aký zábudlivý je naš rozum a volatilitné srdce.

³ „Commodity exchange“ – trh, na ktorom sa obchoduje s ťažiskovým množstvom zlatých futures – kontraktov na dodávku zlata v konkrétnom termíne, pričom tieto spravidla ostávajú „na papieri“ a slúžia len na špekuláciu.

⁴ Špekulanti, ktorí hrajú na pokles.

Keď pre útok shortsellerov zlato klesá v priebehu dňa z 1 135 na 1 080 dolárov za uncu, vyzerá to dobreže nie ako pád Berlína. Zato sotva o mesiac, keď ono rovnako rýchlo stúpne z 1 045 na 1 080, dorazenie na tú istú hranicu zapôsobí ako bitka pri Kursku. A tieto dva diametrálne protikladné city podnietené jedným a tým istým číslom sú absolútne úprimné a prekypuje nimi celá duša. A pritom medzi nimi uplynulo iba tridsať dní...

Čo potom povedať o človeku, ktorý sa stratil v dejinách, kde sú časové intervaly omnoho väčšie, deje sa tam niečo kalno-nejasné a zrozumiteľných číselných ukazovateľov vonkoncom nieto?

Veril som v zlato seriózne – nelíšilo sa to príliš od lásky. Vtedy všetko vyzeralo jednoducho: nahrávala mi odveká skúsenosť ľudstva. A svojím spôsobom stál pri mne i samotný dolár – nie nadarmo predsa Amerika svojho času odmietla zlatý štandard. Predpokladalo sa, že zlato bude rásť donekonečna. Tak znela v tých časoch mainstreamová múdrosť a ja som v ňu spolu so všetkými veril. A navyše, jednoducho som miloval ligot tohto kovu, príjemnú vizuálnu tiaž jeho tehličiek, zdvojujúce sa deviatky na leštenom žltom povrchu...

Stal som sa klasickým príkladom toho, čo sa nazýva „Gold Bug“ – investorom, ktorý verí len v zlato. Tento výraz som, samozrejme, poznal a páčil sa mi. Občas som si s úsmevom spomenul na zlatoňa-albína, ktorý ma v detstve ťukol do hlavy, a videl som v tom svojho druhu znamenie.

Dokonca som si aj spravil na chrbte tetovanie – veľikánskeho zlatého chrobáka (umelec ho poskladal z červených, zelených a žltých trblietok na tmavom pozadí a mu to úplne